

CERETANIA

PERIODIC QUINZENAL
Defensor dels interessos
:: de CERDANYA ::

Preus de Subscripció. 8 pessetes l'any Trimestre, 2 pessetes Número sol: 40 cèntims

NOTICIARI

REPRESA.—Passades les fortes gelades s'han reprès alguns dels treballs en construcció que havien quedat suspesos. Ho celebrem pels obrers del ram, pels quals ja es feia massa llarg l'atur forçós.

—Se'ns diu que un dia d'aquests s'iniciarà la construcció de la fàbrica de llet condensada de la S. A. L. I. Aquesta obra, bon xic important, contribuirà també a alleujar la crisi de treball que es temia per aquesta primavera.

PROFESSEUR DE FRANÇAIS

Progreso, 4 - 2.º PUIGCERDA

DEFUNCIONS.—El dia 15, a l'edat de 48 anys, iraspassà na Matilde Llata de Clapera.

El dia 18 morí en Frederic Mir i Bofill; comptava 76 anys.

El dia 20, als 52 anys d'edat, morí en Jaume Albert i Pujol.

Rebin els respectius familiars les

nostres condolences més sinceres per pèrdues tan doloroses.

MILLORA — Hem tingut ocasió de visitar la nova aula per a pàrvuls del col·legi de l'Escola Pia, la qual ha estat reformada i engrandida, proveint-la de dos grans finestrals que li donen claror directe al ensems que una excel·lent aeració.

Amb l'obra hi ha guanyat també considerablement la perspectiva de la façana, la qual en la seva part baixa no tenia altres obertúries que els dos portals, i ara, el gran pany de parellisa s'ha alegrat amb els dos finestrals, amb boniques reixes adequades a l'estil arquitectònic de l'edifici.

ESPECTACLES.—En els programes per a les sessions d'avui s'hi anuncien entre altres les produccions «El escàndalo» en el Ceretà, i «El mundo cambia» en el Teatre del Círcol.

Per a la temporada de Quaresma hi han anunciats alguns films de reconeguda vàlua i d'èxit recent als mi-

llors cinemes de Barcelona on alguns han sostingut temporada.

SUBHASTA INTERESSANT. — El dia 9 del proper mes de Març tindrà lloc a la vila de Prades la venda en pública subhasta dels edificis, instal·lacions, jardins i demés terrenys que componen l'establiment-sanatori de les Escaldes (Cerdanya), sota el tipus de 1.020 000 francs.

El cost del sanatori esmentat es calcula que és d'uns 18 milions de francs.

L'EXPRES PARIS-PUIGCERDA. — La premsa francesa publica, bastant profusament, una nota anunciant que els expressos: sortida de Paris a les 19'20, i sortida de La Tour a les 19'27, disposaran tot l'any de compartiments-llits de 2.ª classe.

Fins ara només en portaven de primera classe.

LA COLLADA DE TOSSES.—Des de fa dos dies una forta brigada d'hommes treballa en el paleig de la neu que intercepta la carretera de Ribes a Puigcerdà, la qual es confia que avui quedarà transitible. Devem fer remarcar que és l'esforç particular que s'ha emprès aquesta tasca, sense el més lleu ajut oficial.

Sembla que s'ha retrassat uns dies el començament d'aquest treball, degut a que es confiava amb una màquina de treure-neus, francesa, que s'havia contractat, i que per dificultats produïdes a darrera hora no ha pogut desplaçar-se.

NEU.—Ahir a la nit, cap al tard, es posà a nevar abundantment; la terra humida encara de la pluja anterior feu que la neu no arribés a formar capa.

FABRICA DE BEGUDES CARBONIQVES
GASEOSES - SIFONS

FRANCESC DAFIS

ELABORACIO ACURADA amb maquinària moderna i productes de primera qualitat

DIPOSITARIA DE LA CERVESA "MORITZ"

FABRICA: Carrer de Florensa — DESPATX: Revolució, 27-Tel. 64

PUIGCERDA

EL MILLOR MATERIAL PER A CONSTRUCCIONS

Rocalla

TUBS PLANXES ACANALADES DIPOSITIS CANALONS DIPOSITIS PER A WATERS PLAQUES DE 40x40cm REVOLTONS

TELEFON: 20768 **ROCALLA S.A. BARCELONA** REA ESTUDIS 74 y CANUDA 2

Representant per aquesta Comarca: **JOAN PEIX - Revolució, 7 - Teléfon, 11-R PUIGCERDA**

AVINGUDA SCHIERBECK

Venda de Xalets

Pagament a terminis i al comptat

Construccions a gust del comprador o ja edificades

Raó:
MIQUEL PONS Procurador
Puigcerdà

CARBOLUX

SUBSTITUT DE L'ANTRACITA
ense fum
ense suja
ense cendres

EL MES NET

Superioritat en calories sobre els altres combustibles
Infinítament superior a tots els millors aglomerats
De molta duració, poc pes i, per tant, d'economia insuperable.

Adresseu comandes a:
Vídua de S. Arró - Telèfon 35 - Puigcerdà

Decorats i Treballs llisos de Guix

Encanyigats ordinaris
Encanyigats Metàl·lics SIMPLEX
els més bons i pràctics

Tots els enguixats són acabats amb guix blanc superior

Per encàrrecs:
Marcel·li FUXET
BOURG-MADAME

RECADER directe de Puigcerdà i sa Comarca a **BARCELONA**

P. GABAÑACH

dies de sortida de PUIGCERDA: DIMARTS i DIVENDRES a la de la tarda
dies de sortida de BARCELONA: DIMECRES i DISSABTES a les 6 de la tarda

ENCARRECS:

PUIGCERDA BARCELONA
LIBERTAT, 42 - Teléfon 108, RECH, 73 - Teléfon 15028
PETXINA, 6 - Teléfon 17622

SERVEI RÀPID - PREUS ECONÒMICS

CASA CONSTRUCTORA

J. VIÑAMATA

CONSTRUCCIONES DE HORMIGON, LADRILLO Y REPARACIONES EN GENERAL

PROYECTOS Y PRESUPUESTOS GRATIS

Fontanella, 14-1.º, 2.º Encargos: Pza. de los Héroes, 8
BARCELONA **PUIGCERDA**

JOAN ANGLADA VILARDEBO
ADVOCAT

Exercici en els partits de Puigcerdà i Vic

Despatx a Vic: **Riera, 31**

URBANITZACIO DEULOFEU Espaiosos solars per a edificar, en venda, esplèndida situació, prop de l'Estany, sèquia i parc, amb vistes sobre la Cerdanya Francesa i Espanyola, i altres situats prop del Camp de Golf. — Raó: ESTEVE ARRO (Cal Aldran). — **PUIGCERDA.**

El Turisme a Cerdanya

V I ULTIM

Referent a l'acord b) és cosa provada que al turista el molesta el pagament directe d'un impost. La veïna nació francesa, reconeixent aquesta idea psicològica, ha llevat recentment el gravàmen de deu francs diaris que percebia sobre els automòbils de turisme estrangers per concepte de drets de circulació, substituint-lo per un impost indirecte, que pesa sobre la benzina que es pugui adquirir. Aquest nou mètode es perjudicial pels interessos nostrats per quan tendeix a atraure els nostres automobilistes, molts dels quals opten per passar llurs vacances fent excursions per les comarques del Pireneu francès; possiblement no pagaran l'impost sobre la benzina, de la qual podran proveir-se'n a Espanya abans de sortir-ne o en ocasió d'alguna escapada que hi facin, però amb aquest ham deixaran a França moltes pessetes que d'altra manera potser n'haurien despés una bona part a la nostra regió. Per tot això fou que l'Assemblea esmentada demanà que el Govern Central practiqui la reciprocitat, que en aquest aspecte té ja com a norma bàsica; podríem nosaltres aleshores tenir una compensació atraient el turista automobilista francès, especialment el del Migdia.

En quan a l'acord c) es d'una gran importància per a Puigcerdà. El Tractat dels Pireneus, que donà a França el Rosselló, el Conflent, el Vallespir i trenta tres pobles de la Cerdanya, assignava a la Vila de Puigcerdà el caràcter d'*enclave*, el mateix que la Vila de Llivia, caràcter que li fou reconegut novament en el Tractat de Delimitació signat a Bayona, per França i Espanya, el 26 de Maig de 1866. La clàusula XXI del Tractat esmentat, a què es refereix l'acord c) diu així:

«ART. XXI — Conforme a la Convención de 12 de Noviembre de 1660 continuará gozando de *completa franquicia el uso libre de los caminos que cruzan el término enclavado de Llivia y el de Puigcerdá en favor de los franceses que vayan de un punto a otro de la Cerdanya francesa*, tan-

to para el servicio agrícola como para las operaciones de comercio y demás usos de la vida. La misma libertad y franquicia se conserva también a los españoles que atraviesen el territorio francés entre Llivia y Puigcerdá por el camino directo que une a estas dos villas atravesando el río Raur por el puente de Llivia, cuyo puente pertenece por mitad a España y a Francia

Por ambas partes se establecerá el servicio de aduana de modo que no embarace el goce de estas exenciones.

Esta libertad de circulación no altera en lo demás la soberanía territorial sobre estos caminos; y así los extranjeros que cometieren crímenes, delitos o contravenciones, en cualquiera de dichas vías, estarán sometidos a los Tribunales y Autoridades del país en que se halle el camino.»

Segons aquesta clàusula Puigcerdà es troba en iguals condicions que Llivia; els francesos provinents de La Tour de Carol poden passar lliurement per Puigcerdà per traslladar-se a Bourg-Madame o Osseja, com creuem nosaltres territori francès per traslladar-nos a Llivia; a més a més poden visitar lliurement Puigcerdà y Llivia amb llurs carruatges i sense necessitat de passaport. Aquests drets, que s'han respectat en un tot pel què es refereix a Llivia, població força visitada pels automobilistes francesos gràcies a aquesta facilitat, han caigut en desús pel què es refereix a Puigcerdà, que en surt perjudicada turísticament, i, per tan, econòmicament. Una prova convincent d'aquesta asserció es els 420 cotxes francesos que visitaren la capital cerdana un dia del mes d'Agost de 1933 en ocasió de celebrar s'hi una festa, per quin motiu la Direcció de Duanes espanyola concedí la lliure entrada, fet que s'ha repetit enguany creuant-ne la frontera més de 300 en un dia determinat. Caldria que Puigcerdà es preocupés de l'estricta compliment de la dita clausula, cosa que li reportaria una incrementació del seu moviment turístic i, de passada, donaria una solució definitiva a certs enutjosos problemes de frontera que amb l'estat de coses actual poden sofrir

una recaiguda quan hom menys s'ho espera.

En parlar de la interceptació, a l'hivern, de la carretera de la Collada de Toses, ens hem referit, encara que incidentalment, a la font d'ingressos que pot arribar a ésser per la Cerdanya la pràctica dels esports de neu, que a la Vall de la Molina—molt indicada i acollidora—prén més importància cada any que passa. Els esports de neu es difícil poguer practicar-los a la plana d'una manera continuada, puix la neu no hi aguanta, però la capital cerdana es troba perfectament situada i utilçada per a estatjar els esportistes i transportar-los—tot en bones condicions econòmiques—a les excel·lents pistes que la volten, situades a menys de 25 quilòmetres; La Molina - quin Xalet té una capacitat limitada—, Font-Romeu, Mont-Louis, Pimorens, fent-se el recorregut en mitja hora o tres quarts, i pel què es refereix a aquests últims punts, l'auto porta els esquiadors fins a les mateixes pistes, divent fer remarcar que, malgrat escaure s aquestes en territori francès, els viatges es fan en autobusos de Puigcerdà, d'on també els excursionistes se n'emporten la minestra.

Posseeix la Cerdanya moltes arbrades, i també boscos centenaris, formats per pins i abets, però desgraciadament en el què va de segle aquests han sofert una disminució. Tallades fetes sense control—o molt relatiu—donant lloc a abusos, incendis motivats sovint per imprudents o per pastors en busca de bons pasturatges—solament en el trascurs de l'estiu de 1932 cremaren, en diferents indrets de la Cerdanya, uns 150 000 arbres, i el no preocupar-se ningú de la repoblació, deixant-la al caprici i bona voluntat de la mare natura; hem vist com l'egoïsme particular ha arrasat les estribacions de la vall de La Molina, que per sort es repoblen per si soles ràpidament. Tenim milers d'hectàrees de muntanya que podríem convertir, en pocs anys i amb un cost reduït, en boscos que un dia no llunyà es convertirien en una font de riquesa gran per la comarca, la perfumerien, la farien més atraient, i contribuirien a evitar temporals i riudes devastadores. I en tenim alguns altres milers per les quals ja hem fet

tard; en trovar-se indefenses, les aigües, persistents en el seu ancestral disseny de proveïr de sorra el mar, les ha despulat al llarg dels anys de la terra que amorosament cobria llur ossamenta, quedant convertides en penyals eixorcs; muntanyes pelades, muntanyes mortes, planyem-les, bo i procurant que llur desgràcia, que no hem sabut evitar, ens serveixi d'exemple i d'esmena. Molts naturals del país sostenen el criteri que la formació d'un bosc es cosa que agafa la vida d'un home i que el què convé al pagès de muntanya son bons pasturatges i no arbredes, no volent donar-se compte que sense boscos no hi hauran pasturatges. Nosaltres propugnem per la creació a Cerdanya d'una agrupació d'Amics de l'Arbre—com funcionen en altres contrades pel bé de tothom—que vigili les tallades i denunciï els abusos, i es preocupi, tan de fer netejar els boscos de verdisses perilloses com de poblar troços de muntanya, sense descuidar naturalment les plantacions a la plana. Creiem inútil el fer remarcar ací el ferm lligam que té el turisme amb les arbredes i boscuries; per aixó ens hi referim, i també perquè pensem que tot el què es faci per a deixondir la consciència cerdana en aquest caire es obra bona, obra patriòtica.

Una altra de les possibilitats d'atracció de la Cerdanya, i de valoració dels seus medis climàtics, situació i demés circumstàncies geogràfiques, seria el de crear en ella un Centre Cultural d'estiu prenent com a base o model lo què s'ha fet a Montana (Suïssa) avui dia conegut arreu d'Europa, visitat i concorregut per estudiants i gent de lletres de totes les nacionalitats. Tenim esment que per uns quants cerdans de bona voluntat s'està estudiant per l'any proper la creació a Puigcerdà d'uns cursets d'estiu a base de perfeccionament d'idiomes (en principi, espanyol, francès i català) per a lo qual compten ja amb l'adhesió entusiasta de professors d'una i altra nació, idea que cas de portar-se a cap a ben segur s'ampliarà amb tandes de conferències donades per homes de ciència, catedràtics, etc, hostes de la Cerdanya durant l'estiu i quina valuosa cooperació cal creure que no defugirien els interessats. Una discreta propaganda en certes Universitats franceses, feta a base de les

condicions climàtiques de la Cerdanya, de la relativa baratura de la vida i del bon professorat—espanyol pels francesos; francès pels espanyols—podria portar-nos un bon contingent d'estudiants de la veïna nació, a més dels nacionals que a no duptar-ho serien nombrosos.

No volem acabar aquest modest estudi sense referir-nos d'una manera directa a la Vall de Maranges, turísticament absolutament inexplorada encara—just es aclarir que fins fa dos anys estava incomunicada; no disposava de camí—malgrat reunir condicions immillorables com a estació climàtica, condicions superiors en molts aspectes a les més reputades de Suïssa, puix com la resta de Cerdanya desconeix la boira, el seu cel és lluminós i límpid; té un nombre considerable d'hores anuals d'insolació; bones temperatures mitjanes d'hivern i d'estiu, així com un tant per cent higromètric anual molt baix. I precisament aquesta sequedat de l'aire no es obtinguda per una mitjana anual entre extremes higromètriques, sinó per una constant deguda a la conjunció de les condicions favorables del seu clima. Emplaçada als 1600 metres d'altitud mitjana es trova esplèndidament protegida—Nord, Est i Oest—per muntanyes que voregen els 3000 metres, quines faltes són cobertes per boscos imponents i amb aigües abundoses, que l'allunyen del tipus sec i caliginós propi de les altes valls pirenenques. Amb lo avant dit es comprendrà que Maranges és un lloc ideal per a ésser convertit en estació climàtica de primer ordre, que seria per a la Cerdanya una nova font de riquesa, ensems que aleshores es podria tendir a delimitar camps; Maranges, disposant de bons establiments i assistència mèdica, apropiats, podria aplegar els malalts que venen ací a la recerca d'aires i sol vivificadors, quedant el restant de la Vall cerdana per el gran turisme i l'estiueix.

Amb la exposició crua, franca, clara, demostrativa de què el factor home no ha secundat ací gairebé gens al factor natura, de possibilitats econòmiques insospitades, no hem pretès projectar des del plec més pregón del nostre esperit una boirada de negre pessimisme devés el cel cerdà, de blavor immaculada. Aquest cel no es pot profanar amb amargors pessis-

mistes. Solament ens hem proposat alertar als cerdans. Molt al contrari, sentim els batecs del cor que ens diuen que temps a venir el turisme produirà en aquestes altituds pirenenques riades d'or, per a què llurs habitants siguin feliços i, com a tals, enamorats de la justícia, de la bondat i de la bellesa, formoses i delicades volves espirituals que, invisiblement, elaboren a l'entorn nostre la poesia de la vida.

J. BRAGULAT

De BARCELONA

Definitivament ha quedat instal·lat el «Casal de la Cerdanya» al Passeig de Gràcia (Avinguda Pi i Margall), 35, cantonada al carrer del Consell de Cent, en un entresol ben vistós com correspon a una entitat com la «Federació Comarcal de Catalunya» a la que està adscrit el «Casal de la Cerdanya».

Només manca ara que tots els cerdans residents a la Ciutat vulguin fer-li ofrena del seu suport, tot i refermant els vincles de germanor que l'han de consolidar.

La novella entitat compta ja amb valuosos elements i això fa esperar que el nostre Casal serà el fogar pairal de tots els que sentin afectes per les coses cerdanes, arribant a ésser com una mena de *consulat* de la Cerdanya a la Ciutat comtal.

—A l'acte del lliurement a l'Ajuntament del monument a Pi i Margall, hi prengué part ben activa i com a destacat membre de la comissió corresponent, el nostre paísà i amic, en Pau Cot, un dels pocs supervivents de les glorioses gestes de la primera República.

—El nostre paísà i amic el renomnat pintor Joan Colom té oberta una exposició a les Galeries Syra. Hi figuren una quarantena de composicions en color que han merescut excel·lents elogis de la crítica.

—Es prepara per als dies de Carnaval un gran ball de disfresses en el «Casal de la Cerdanya». Es de suposar que serà molt animat i divertit.

Barcelona, febrer del 1935.

ES VEN una coneguda i acreditada
Fàbrica de Pastes per a Sopa.
RAÓ: en aquesta Impremta

La Cerdanya d'abans guerra

(Memòries d'un estiuejant)

XII

Nyerros i Cadells, segle XX

Els recercadors de dades de l'història de Catalunya, quan es tracta d'esbrinar el fons guerrer del nostre poble, esmenten solament les organitzacions batalladores dels almogàvers i dels bàndols de nyerros i cadells. Els nyerros, —o narros, o ñerros, que de diverses maneres són anomenats històricament— procedien de Nyer del Conflent i batallaven entorn de les *tizonas* dels senyors de la vall de Mantell prop d'Oleta. Enemics aferrissats dels nyerros, eren els cadells, partidaris dels senyors feudals de la Torre de Cadell, de la baronia d'Aransa i senyors d'Arseguel i de Prullans. Les lluites entre les dues mesnades foren èpiques i d'un proselitisme esparverador. El desig d'emular-los traspassà la Collada i baixà fins a Vic, on en Bernat Cadell, al front dels partidaris de Moncada, lliurà descomunal batalla a en Gilabert de Nyer que comandava les tropes del bisbe de Vic. La lluita es generalitzà a Catalunya i es posà de moda l'ésser *nyerro* o ésser *cadell*, el qual varen segurament imitar a Milan els guèlfos i els gibelins, a Florència els paffos i els mèdics, a Navarra els beamontesos i els agre-montesos i a Vizcaia els gamborinyos i els onyasinyos. Cervantes mateix, admirat de l'esperit combatiu dels catalans, pintà en el Quixot un personatge amb el nom de Roque Guinarda, que no pot ésser altre que el cap dels estols *nyerros*, que es deia Perot Roca Guinarda.

L'esperit combatiu apaivagat, els historiadors continuaven volent fer-nos creure que per dessota l'epidermis dels pobles, solcaven les corrents ancestrals que perpetuaven les virtuts i els vicis de les races i de les estirps, corrents que de tant en tant, a començaments de cada segle, esclataven com erupcions volcàniques. Hom se'n reia d'aitals teories, però, el cert era que a començaments de segle, la raça cerdana començà a sentir a les sangs una formigor extranya, com un inexplicable desig de sortir al camp a combatre amb algú, a fer allò que modernament se'n diu fer *trencadiça*.

La qüestió era aprofitar l'ocasió. L'ocasió es presentà amb motiu d'unes costums que s'havien implantat d'elegir uns senyors per a fer-los Diputats. Els hi havien dit, als cerdans, que allò representava la «voluntat popular» i, malgrat que ells, desconfiats, sabien que això de la voluntat popular també sortia de les urnes sense posar-hi paperetes, volgueren assegurar-se de la certesa de si de les urnes sortien de veritat els elegits.

L'esca del pecat fou la presentació per a candidat del germà d'un noi que els cerdans coneixien de petit i que, en terres del Canadà, havia sapigut arramassar una fortuna. Els seus partidaris —exageradors— deien que tractava de tú a en Vanderbilt, a en Rotschild i a en Morgan de Nord-Amèrica. Com que portava uns plans fantàstics, li convenia tenir el germà diputat. Solament així podia aconseguir els seus somnis que, ben mirat, no eren altres que els de convertir altra volta la plana de Cerdanya en un llac immens, per mitjà d'un baratge a l'estret d'Isòbol; fer de Puigcerdà un lloc d'atracció

de fenians com els que anaven a Montecarlo, i atraure el turisme mundial cap als voltants de Rigolisa.

Davant d'aquests propòsits, Cerdanya es dividí en dos bandos: el dels creients i el dels descreguts. Els primers, decidits a apoïar al financer i al seu germà, costés el què costés. Els altres, disposats a entrebancar-li els plans i les perspectives electorals. Vet-aquí explicada la formigor i el pessigolleig que sota l'epidermis sentia a començaments de segle la raça cerdana.

Un bon dia corregué per la vila, com un regueró de pólvora, la gran nova. Havia arribat a Bourg-Madame un automòbil americà, de cinquanta cavalls, que portava el milionari, una nord-americana rossa, tres gossos de pel llarg i un embalum d'equipatge. Ara que l'auto, brillant i xarolat, tan bon punt arribà a la ratlla del pont, es sentí *snoob* i milionari i digué a l'amo que ell no pujava a la vila si no era arrossegant-lo amb un parell de bous. Un caprici de motor mal-criat com com qualsevol d'altre! Que si els cans alemanys que duïa menjaven els millors bistecs de la carniceria; que si la senyora americana es banyava amb xampany de la Vidua; que si arribava diàriament del Danubi negre caviar blau, o a l'inrevés, del Danubi blau caviar negre; que si el pur sang de les planúries de l'Arkansas s'enyorava i es venjava fent caure el milionari quan el volia montar... Pura xerrameca, perquè, tingueu per segur que, de reixes endins, ningú sabia el que passava a la torre del milionari.

La lluita civil, però, ja era al carrer, a la plaça, als cafès i a les botigues. La vila era partida com una magrana en dos troços. O s'era *bertranista* o s'era *pedracista*. El perquè hom era d'un bando o de l'altre, ningú s'ho sabia ben bé explicar. Molts opinaven que no hi havia res a fer, que ja es neixia d'un color o de l'altre i que era molt difícil destruir l'obra de la naturalesa que, si no empenyia ara a sortir al camp amb cota de malla i elm com en temps dels *nyerros* i dels *cadells*, obligava, per esperit combatiu hereditat, a afilerar-se a un o altre bando.

El cert és que aquella lluita va durar uns quants anys i que feu fortes destroces en la unitat espiritual de la Cerdanya, car els dos estols batallaven gairebé tocats de fanatisme. Comitès, juntes de districte, comissions foranes, manifestos, fulles, pasquins, diatribes, de tant en tant alguna injúria zoològica, enfi, tota una dinàmica portentosa, moderna, americana i mai vista, que amenaçava convertir la Cerdanya en una torre de Babel.

Però, totes les coses del món tenen un fi. De sobte, les aliniacions dels voltants de l'Estany, les urbanitzacions i obertura de nous camins i passetjos, l'enderrocament de parets velles i l'edificació de tanques amb basament de marbre, foren sospesos. L'ordre venia de lluny, imperiosa i terminant. Fins la plantada de tells d'Hongria, que devia adornar el nou camí de la Sèquia, restà interrompuda. Ningú en sabia els motius.

El darrer gest del milionari fou la reixa versallesca, construïda a París, que feu muntar damunt la socolada de marbre, a l'entrada del seu jardí, i la muralla de pedra i marbre que

restà com el mur de les lamentacions dels creditors. Els partidaris del caigut, culpaven del desastre a les hosts de l'altre partit. Altres, més saberuts, ho atribuïen a un *crak* del milionari a la Borsa de New-York. Les cròniques de Cerdanya diran que després d'aquella descomunal batalla que es lliuraren els nous *nyerros* i *cadells*, Cerdanya restà altra volta indiferent

a les grans lluites de la vida, esperant filosòficament que arribi l'aubada del segle XXI, en la qual es repetirà segurament el pessigolleig profund en la niçaga cerdana, que la convidarà altra volta a recordar les faustes gestes de *Nyerros* i de *Cadells*.

X. Y. Z.

FABRICA D'ARTICLES DE PASSAMANERIA
I TEIXITS DE PUNT NOU ETAT

VENTURA & COT Ltda.

Lincoln, 15 (S. G.)

Teléfon, 72233

BARCELONA

(Vendes exclusivament a l'engrós)

* AGRICOLLES *

Per què convé donar calç a les terres?

Convé donar calç a les terres, perquè:

1.ª Per ésser el carbonat de calç un bonificador, deixa més toves les terres compactes i dóna consistència a les lleugeres; dóna sosteniment a les plantes, com ho fa l'argila i l'arena.

2.ª Perquè el carbonat de calç és un adob necessari; és un dels deu aliments que reclamen les plantes.

3.ª Perquè el carbonat de calç facilita a les plantes l'absorció dels altres adobs

4.ª Perquè el carbonat de calç neutralitza l'acidesa de les terres.

5.ª Perquè és un catalitzador; és indispensable per la vida i la reproducció dels microorganismes dels terrenys, els quals donen lloc a les fermentacions i nitrificacions de les matèries orgàniques.

6.ª Perquè el carbonat de calç fa desaparèixer les plantes dolentes, calcífugues.

7.ª Finalment: perquè el carbonat de calç, regularitzant i normalitzant la vegetació, permet que les plantes elaborin substàncies útils: hidrats de carbó, matèries grasses, albuminoides i altres.

Encalcinar les terres de quan en

quan sense descuidar les adobades, significa i equival a rejuvenir i vigoritzar els conreus i posar-los en condicions que estimulin llurs fertilitats.

Per a conservar frescos els ous

Una manera segura per a evitar que s'alterin els ous, escriu el doctor Brogini, és el que anem a descriure:

Es prenen vuit litres de silicat de sosa i vint litres d'aigua bullent; així que l'aigua sigui freda, es tira sobre el silicat que s'haurà posat dins un recipient de suficient grandària. La solució es tira sobre els ous fent de manera que els cobreixi completament.

Aquest mètode, que ha estat fa poc experimentat a Alemanya amb resultats satisfactoris del tot, permet proveir-se d'ous i disposar-ne quan escassegen les postes.

Tractats els ous d'aquesta manera, hom assegura que es mantenen frescos i durant un any es poden consumir com si acabessin de pondre'ls les gallines.

El sabó i la diftèria de les gallines

Dels diferents remeis per a curar la diftèria de les gallines, sembla que un

de molt eficaç i fàcil d'aplicar és el del sabó, que recomana una revista d'Alemanya.

Manera de procedir: s'agafa la gallina i es subjecta amb el braç esquerre i, a l'hora, s'agafa la cresta amb els dits polze i índex de la mà dreta. Se li fa obrir el bec i estant en aquesta posició se li fica un dit. Amb el dit índex de la mà dreta, ben untat de sabó moll, s'introdueix tot el possible en el coll, de manera que el sabó pugui impregnar totes les parts malaltes.

Fet això, es deixa anar la gallina, que en els primers moments queda abatuda, però a la poca estona comença a treure bromera, escupint moltes plaques diftèriques que l'escanyaven, acabant per expulsar-les totes.

El sabó produeix, a més, altre efecte, com el de netejar el ventrell ocasionant diarrea, que dura un parell de dies. Un cop passats, la gallina malalta menja amb gana i, generalment queda curada als quatre o cinc dies.

La mntexa publicació, diu que ha tingut ocasió de comprovar l'eficàcia del remei aplicant-lo a les gallines que estaven tristes i amb poca gana.

Com que el procediment és fàcil d'aplicar, val la pena d'assajar-lo sempre que es presenti ocasió.

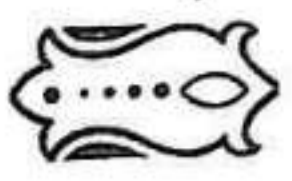
De la revista
Agricultura i Ramaderia

**Subscribiu-vos
i anuncieu a**

CERETANIA

PAGINA POLITICA

Avui ens plau reproduir els comentaris que ha merescut a *El Debate* i a *Després*, l'actuació parlamentària del nostre amic senyor Badia Malagrida. Comentaris que creiem interessants per pervenir de dues publicacions absolutament antagòniques en la seva concepció de la vida política del país.

Ha escrit això, «El Debate» per a donar compte de la intervenció del senyor Badia en la ocasió referida:

«Hay un tipo «standard» de orador de la Lliga Regionalista. Y, dicho sea en buen hora, este tipo se produce, con discreción y competencia, a tono con la materia que se debate. El resultado es siempre igual: la Cámara escucha. No es lo mismo la bonachonería agraria del señor Florensa, pongamos por ejemplo, que la recortada pulcritud económica del señor Badia; pero cada una aparece a su tiempo. Ayer le tocó al señor Badia defenderse una proposición sobre contingentes y su intervención, mucho más dilatada de lo que permite el reglamento, fué seguida con interés y sin cansancio.

Habla el señor Badia con suave convencimiento, sin exaltar se y por eso algunas de sus palabras producen menos sensación de la que producirían, si vinieran de un orador más aparatoso. Sin embargo, no es el mejor atleta el que dispara con todos los músculos en tensión, ni tampoco el que tira la piedra y esconde la mano. En un término medio está el escolar aquel que dejó tendido a un compañero sólo por darle con la boina; pero habiendo tenido antes la precaución de meter dentro algunos guijarros puntiagudos. Varios golpes de éstos, que no son «a modo», como dicen los castizos, pero sí «suaviter in modo», que decimos los clásicos, tuvo ayer el señor Badia. Sus «todos estamos en el secreto» que repitió varias veces refiriéndose a las licencias de importación, levantaron algunos rumores y preguntas. El orador no se creyó obligado a otra cosa que a salvar claramente la rectitud y honorabilidad del ministro.»

De *Després*:

BADIA

«Mentre la política distreu els incauts amb les seves fútils, es van produint fets de fonamental importància que afecten els punts vitals de l'existència del país. Es per això que quan, com ara s'ha esdevingut amb la intervenció parlamentària del diputat de Lliga Catalana senyor Badia, es posen al descobert les irregularitats i les corrupteles que s'amaguen sota aparences d'irreprotxable normalitat, són

molts els qui resten fortament sorpresos.

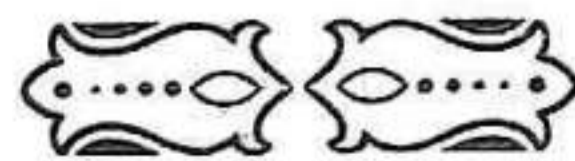
Els temes econòmics no han estat mai populars. A mesura, però, que la vida fa sentir més pregonament les seves exigències a través de la complexitat de l'organització moderna dels pobles, els temes econòmics es veuen més assistits de l'interès públic. Això explica que les greus paraules del diputat senyor Badia hagin assolit una forta ressonància.

Es inútil que els qui volen fer de la política una cortina de fum que els permeti maniar impunement, tractin de despistar l'opinió valent-se, entre altres coses, d'una ironia «espiritual» per a considerar les qüestions econòmiques. Quan un diputat parla en els temes que ho ha fet el senyor Badia, aleshores és la convenència de la col·lectivitat tota el que constitueix el primordial interès. I quan s'intenta una diversió estratègica, com barrejament féu el senyor Pérez Madrigal per tal de defensar els interessos particulars o de partit, resta encara més destacada la falsedat d'una política que tot ho vol amagar sota un devesall de paraules molt sonores, però vergonyosament mentidores.

Volia justificar el senyor Pérez Madrigal la seva diversió estratègica dient, amb impudència, que les qüestions econòmiques són pròpies de «tenderos». Si no sapiguéssim tots el valor que tenen les definicions d'aquesta mena, n'hi hauria prou per a formar concepte del que pot esperar el país d'unes mentalitats i d'uns «caràcters» com els que simbolitza aquest representant del país.

En la política antiga, els homes que tiraven aquests «capotazos» tenien gairebé tot guanyat per arribar a un ministeri. Avui, encara és possible que així s'esdevingui també, però l'opinió pública sap reaccionar degudament davant aquests procediments que tan cars paga el país.

El discurs del senyor Badia i l'estratègia del senyor Pérez Madrigal, són els símbols de dues polítiques. La que representa l'aprofitat diputat radical, és la que ha presidit les mièries d'Espanya. La que expressa el diputat de Lliga Catalana, és la que permet confiar en un esdevenidor pletòric de realitats dignes i de fets dels que enalteixen i donen vitalitat als pobles».

De la visita del senyor
Royo Villanova

Reproduim a continuació, de «La Publicitat», alguns troços d'una carta oberta que el senyor Gaspar Torrente, aragonès resident a Barcelona, ha adreçat al senyor Royo Villanova:

«Distinguido señor y paisano: No me dirijo al diputado por Castilla sino al aragonés que niega a su Patria. No quisiera ofenderle ni molestarle en lo más mínimo aunque Vd. continuamente, y sin darse cuenta, ofende a cada paso el sentimiento de los aragoneses que aman y quieren a su Patria.

Es un aragonés oscense que le habla es un baturro; es un ribagorzano para más señas, que con nobleza baturra a usted dirige para rogarle, en forma de súplica, no mezcle el nombre de Aragón en sus discursos y en sus actos sin que antes sepamos si reconoce o no la personalidad de los aragoneses. No basta ser aragonés por el mero hecho de haber nacido en Aragón; es menester sentirlo y saberlo defender, no negarlo, como usted viene haciéndolo constantemente.

Usted sigue desconociendo la política de aquí, la cual está mezclada con el sentimiento de los aragoneses que defienden la libertad de Aragón. Lo que menos debería hacer usted sería agradecer a este pueblo hermano por haber albergado, recogido y educado a cien mil almas aragonesas fugitivas de su tierra por el hambre, por la miseria que ha sembrado y sostiene esa política centralista y españolista, que usted también sabe defender, de la cual es paladín.

Usted y sus acompañantes, en viaje de exploración, han puesto los pies en Barcelona aprovechando unas circunstancias anormales; de no ser así no se hubieran atrevido, y menos venir a provocarnos a todos, haciendo unos discursos a puerta cerrada en presencia no de unos idealistas, sino de unos hombres que tenían la obligación de consumir unos platos en presencia de ustedes.

Apelando a su nobleza y caballerosidad me permito hacerle unas preguntas que espero contestará, y de no hacerlo no tendrá derecho a hablar como aragonés ni en nombre de Aragón ni hacer uso de nuestra personalidad.

Alexandre BULART i RIALP

ADVOCAT

PUIGCERDÀ
Plaça de Cabrinetty, 20 - 3er., 3.^a

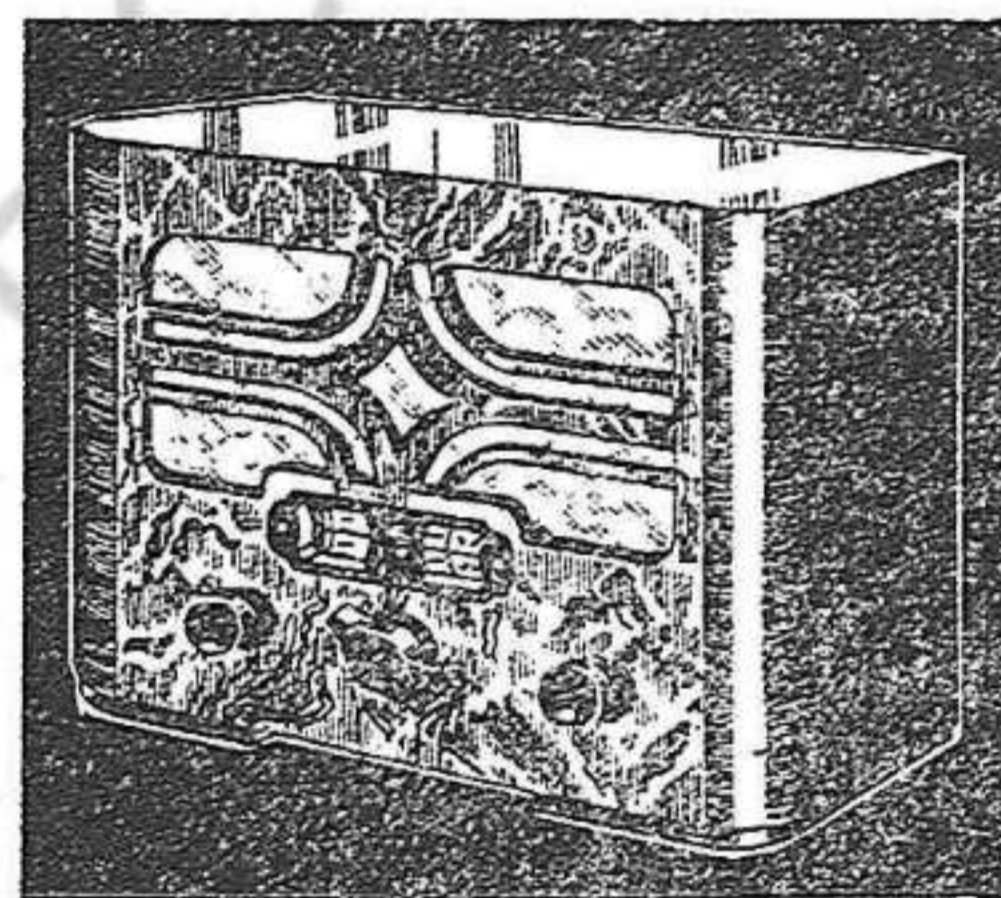
BARCELONA
Balmes, 10 - Entll Teléfon, 11287.

¡Vamos a jugar la última partida!

No. Os deixo; prefiero ir a escuchar mi nuevo «Super-Octodo» 521. Gracias a él sé lo que es un receptor selectivo y musical. Jamás hubiese creído que la T.S.H. hubiera progresado tanto. Si Vd. desea saber lo que es el «Super-Octodo» Philips 521, pida una demostración gratuita a domicilio.

PHILIPS
SUPER-OCTODO 521

Representant oficial
J. REGUANT
Carrer de la Llibertat
Telèfon 78-R
LA CASA DE
L'ELECTRICITAT

HOTEL

Terminus

== TOT CONFORT ==

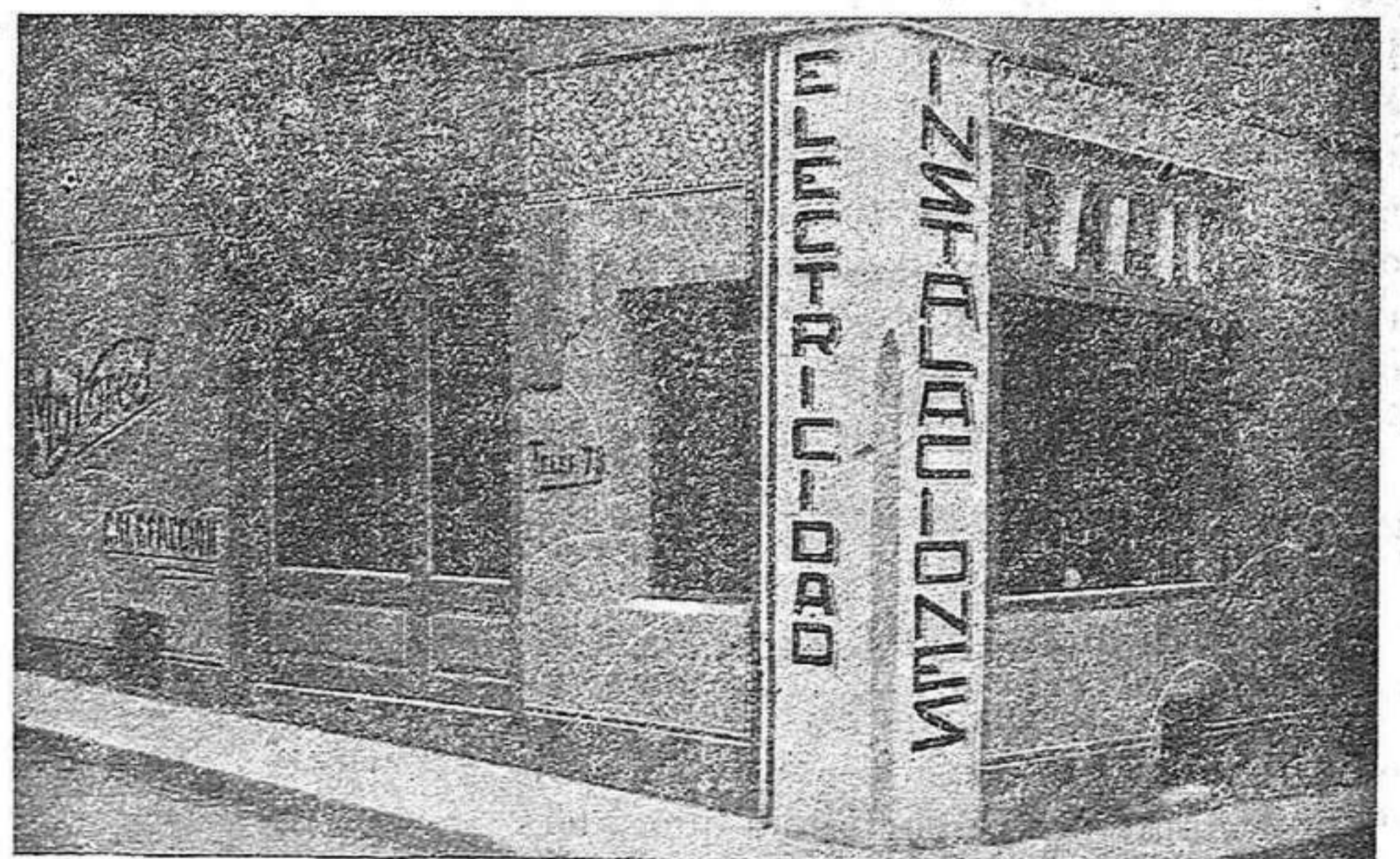
Dayant l'Estació del Transpirenenc
Meravelloses vistes panoràmiques
Cuina excel·lent - Servei acurat
Habitacions Espléndides

PREUS RAONABLES

RICARD ALTIMIRAS

telefon, 8 - PUIGCERDA

ELECTRICITAT J. CLOT ESPANYA, 2

LLUM - FORÇA - CALEFACCIO - RADIO
Instal·lacions de tota mena - Reparacions

Primer. ¿Reconoce usted, como aragonés, el hecho histórico y jurídico de la personalidad de Aragón?

Segundo. ¿Está usted de acuerdo con el pensamiento de Joaquín Costa: «El río Ebro, cuna y centro de la NACIONALIDAD aragonesa, maestra de España en cuestiones sociales»?

Tercero. ¿Acepta usted la tesis expuesta por el catedrático de la Central don Eduardo Ibarra en el IV Día de Aragón, celebrado en San Juan de la Peña, quien dijo que al formarse el Reino de Aragón no existía ni España ni Francia? Y

Cuarto. Si cuando la invasión napoleónica llega Aragón a incorporarse al Estado francés ¿qué Patria la de usted sería hoy? ¿La francesa o la española?

No sé lo que va a responder. Yo respondo que sería lo que soy, aragonés, y no de Francia, sino de Aragón. Por todo esto sostengo que la Patria no es el Estado, sino la nacionalidad. El Estado es variable; la Nación, no. El caso de Cuba nos lo demuestra sin ir más lejos. No creemos que se nos pueda perseguir por antipatriotas; en tal caso, por exceso de patriotismo.

VIVA ARAGON!
Suyo affmo. y paisano»

el qual, com de costum, deurà tenir lloc en el Teatre del Círcol. Tant ball podria cansar a balladors i públic i fer que el Carnaval sigui ensopit.

- I ja que parlem del Carnaval, ens cal recordar als socis dels Casinos que s'han obert les llistes per a l'abonament a llotja durant els tres dies.

Tots dos Casinos preparen el programa per a festejar al rei de l'alegria, proposant-se fer-lo més divertit i original que mai.

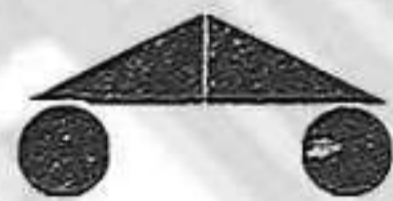
Del Casino Ceretà hem de dir que el dilluns a la tarda s'hi celebrarà el ball infantil, essent obsequiats tots els infants que vagin disfressats amb un esplèndid lunch berenar. Ho fem avinent a totes les «mamàs» a fi de que tinguin temps de preparar-se i puguin així ajudar a l'èxit d'aquest acte tan simpàtic.

sabons
BARANGÉ

duren més
renten millor

Els Doctors
ANTONI PAL SOLÉ
i
FRANCESC PANIELLO GRAU

Ofereixen el seu consultori de malalties dels ulls amb llur cirurgia i graduació de la vista.

Visita el primer diumenge de cada mes a l'Hotel Tixaire de Puigcerdà

NOTICIARI

SARAUS. — Sembla talment que s'hagi ensenyorit de la vila la febre

de la ballaruga; amb el sarau que es celebrà ahir al Ceretà —el dels solters— van ja quatre dissabtes amb sarau. I tots han estat animats.

I manca encara el del dijous gras,

CARBÓ DE PRATS

El que vulgui carbó d'aquestes mines pot adreçar-se a

CAL PAU DE BOR - LA BARONIA

EL TEMPS. — Sembla que l'hivern ja sigui acabat; si bé durant les nits encara el termòmetre baixa sota el zero, durant el dia la temperatura és bona. Aquests darrers dies han estat els pitjors de la quinzena que acabem; durant tot el divendres bufà un fort vent que ens portà una pluja freda que feu xiu-xiu tota la nit. Ahir fou també un dia gris i humit.

**HOTELLERIE
CERDANE**

el màxim confort
dins d'un ambient

cerdà

Vídua SALVAT
Bourg-Madame

Turistes: A l'estiu i a l'hivern, el GRAN HOTEL

TIXAIRE

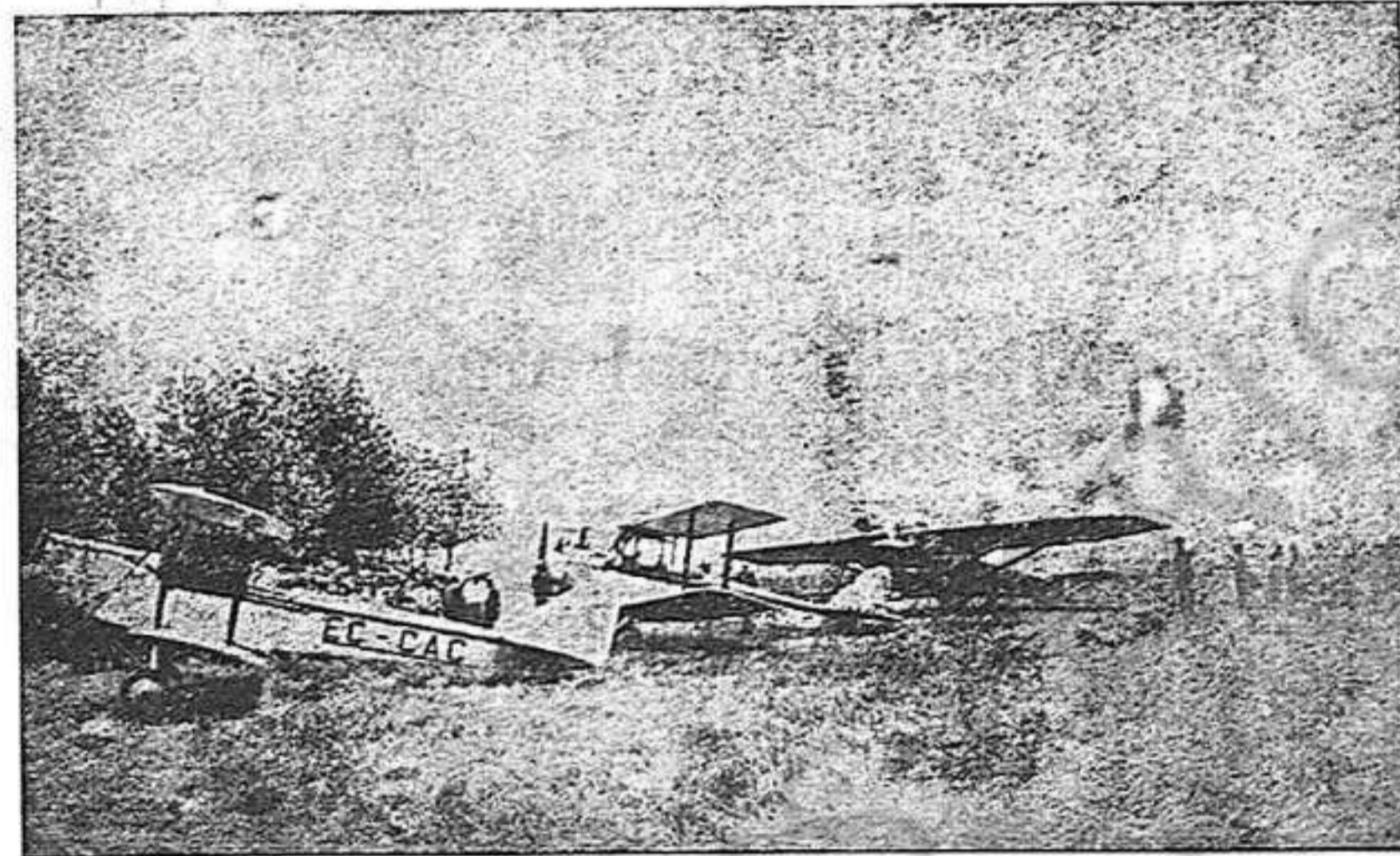
us ofereix el màxim confort dintre d'un ambient luxós i ensems discret

Magatzem de Materials
de Construcció

calc hidràulica
ciments
guix
rajoles, & &

Francesc BARNOLA

Rambla de Josep M.ª Martí
PUIGCERDA

Rajoleria i Tenleria
RICARD TUSET

GRAN ASSORTIT
DE RAJOLS
DE TOTES MENES
Fabricació acurada
Preus mòdics

Font d'En Lleres
PUIGCERDA

Feu fer els vostres impresos en català :: Encarregueu-los en aquesta impremta

Anónima Alsina-Graells de Auto Transports

Societat General de Serveis Postals i Interurbans

A BARCELONA: Direcció i Oficines, Passeig de Gracia, núm. 18

Despatx de Bitllets, equipatges i encarrecs: Ronda Universitat, 4 - Telèfon 21163

Horari que regeix des del 7 d'Octubre 1934, en les següents línies:

Seu d'Urgell - Calaf - Barcelona

Sortida Seu d'Urgell	12:15	4:00
» Organyà	12:45	4:30
» Oliana	13:30	5:15
» Pons	14:15	6:00
» Torà	14:50	7:00
» Calaf	15:15	7:15
Arribada Barcelona	17:45	10:50 f. c.

RETORN

Sortida Barcelona	14:45	
» Calaf	16:45	12:15
» Torà	17:05	12:40
» Pons	17:45	13:45
» Oliana	18:15	14:30
» Organyà	19:00	15:15
Arribada Seu d'Urgell	19:30	16:00

Barcelona - Puigcerda - Seu d'Urgell

Sortida Barcelona		8:15 f. c.	15:15 f. c.
» Puigcerdà	7:—	15:—	18:45
» Martinet	7:45	13:45	19:30
Arribada Seu Urgell	8:30	14:30	20:15

RETORN

Sortida Seu d'Urgell	6:45	14:15	17:—
» Martinet	7:30	15:—	17:45
» Puigcerdà	8:15	15:45	18:30
Arribada Barcelona	12:30 f. c.	21:00 f. c.	

Seu d'Urgell - Andorra - Encamp

Sortida Seu d'Urgell	9:00	15:00	20:—
» Andorra Escaldes	9:45	15:45	20:45
Arribada Seu Urgell	10:00	16:00	

RETORN

Sortida d'Encamp		9:00	12:45
» Escaldes-Andorra	7:30	9:15	13:00
Arribada Seu Urgell	8:30	10:15	14:00